

Høringsinnspill til statsbudsjett 2024:

Sivilsamfunnet i land som påvirkes av krig må prioriteres

Årets statsbudsjett fortsetter helt riktig å prioritere støtte til Ukraina. Men det bør ikke bety nedprioritering av landene i Europa og Sentral-Asia som påvirkes sterkt av krigen. Helsingforskomiteen ber om en styrket innsatsen for menneskerettigheter, sivilsamfunn, frie medier og de som arbeider for en demokratisk utvikling.

Demokrati og menneskerettigheter er under sterkt press i et Europa preget av krig, populisme og økt polarisering. Når Norge nå skal vedta nytt statsbudsjett, må dette ha stor betydning.

Ukraina - kap. 159, post 73

Det er helt sentralt at Ukraina prioriteres i statsbudsjettet for 2024. Det støtter vi helhjertet. Men vi er bekymret over at styrking av menneskerettigheter og støtte til sivilsamfunn ikke er satt som egne mål for 2024. Ukrainske frivillige, organiserte og ikke-organiserte, spiller en avgjørende rolle for å holde hjulene i gang i et krigsherjet Ukraina. Den høye grad av frivillighet er et særtrekk ved ukrainsk samfunn, som har sitt utspring i Euromaidan (2013-2014), folkeopprøret som ga uttrykk for ukrainernes sterke ønske om å leve i et demokrati og en rettstat. Dette ønsket, mer enn NATO-utvidelser, er en sentral bakgrunn for Russlands aggresjon mot Ukraina. På denne bakgrunnen er det svært viktig at nettopp styrking av demokrati og menneskerettigheter nedfelles som et eget mål for støtten til Ukraina.

Nansen-programmet er rammen for Ukraina-støtten, men vi venter på Stortingsmeldingen som vil bli lagt frem for Stortinget senere i høst for å se hvordan innretningen er tenkt. Vi vil følge spent med på behandlingen i Stortinget. Menneskerettigheter og sivilsamfunn må bli inkludert med en egen mekanisme som sikrer at lokalt sivilsamfunn får mulighet til å motta støtte også uten å bli en tjenesteleverandør til de store internasjonale organisasjonene. Det også viktig at Norge fortsatt støtter et rettsoppgjør og dokumentasjon av krigsforbrytelser i Ukraina. ¹

Europa og Sentral-Asia - kap. 159, post 71

Helsingforskomiteen ser med bekymring på at regionbevilgningen til Europa og Sentral-Asia igjen kuttes i budsjettet. I fjor ble en stor del av budsjettet flyttet over til Ukraina. Det er forståelig at Ukraina krever mye. Samtidig er det mange land i Europa og Sentral-Asia som er sterkt påvirket av krigen og også utsatt for press og påvirkning fra Russland. I denne situasjonen er både feil og potensielt farlig å nedprioritere denne regionen. Vi mener kuttet bør tilbakeføres og at posten i stedet økes for å ivareta støtte til sivilsamfunn, frie medier, menneskerettighetsforsvarere og demokratiforkjempere.

¹ Den norske Helsingforskomité med flere sitt innspill til Utenriksdepartementet om innretning av Nansenprogrammet kan finnes her: <https://www.nhc.no/nansen-programmet-vare-anbefalinger/>

Russland - kap. 118, post 70

Budsjettposten for Russland reduseres, men vi er glade for at noen viktige mål opprettholdes. Å støtte russiske menneskerettighetsmiljøer både i og dessverre også utenfor Russland er viktig fremover. Å styrke sivile og politiske aktører med et demokratisk sinnelag, er avgjørende for at det skal være mulig å holde liv i et allerede svekket sivilsamfunn, og være med å forberede og legge til rette for et fremtidig skifte i Russland. Selv om sivilsamfunnet er svekket, vil vi understreke at det også inne i Russland stadig fins et svært viktig og modig sivilsamfunn som fortsetter sitt arbeid.

Menneskerettigheter - Kap. 152

Støtten til menneskerettigheter står i budsjettet på stedet hvil. Det samme gjelder bevilgningen til FNs høykommissær for menneskerettigheter. Samtidig må vi peke på at sterk inflasjon globalt betyr at like summer i realiteten er en reell nedgang.

Vi hadde forventet en sterkere prioritering av menneskerettigheter i en urolig tid med eskalerende konflikter i flere verdensdeler, og hvor menneskerettigheter og oppslutningen om demokratiet er under sterkt press. Norge er en stor forkjemper for disse verdiene og bør gå foran internasjonalt, også gjennom sine økonomiske bidrag.

Samlet forslag kap. 152 og 159

Sammen med en rekke andre norske organisasjoner vil vi ta til orde for en styrking av Norges innsats med å støtte menneskerettighetsarbeid og sivilsamfunn i Europa og andre land vi har engasjement i. I et budsjett som er rekordhøyt på bistandsområdet og i en verden preget av krig og konflikt, ikke minst i Europa og våre nærområder, bør Norge spille en sentral rolle i å fremme menneskerettigheter og frihet.

Derfor ber vi om en samlet styrking av budsjettet på menneskerettighetsområdet med 20 prosent innenfor disse to kapitlene.